

OBSAH	7
PŘEDMLUVA	7
KRAJINA JAKO OSUD	9
Kulturní a zeměpisné podmínky / 9	
Zeměpisný obraz Balkánu / 11	
Vymezení pojmu „Balkán“ / 18	
Infrastruktura / 19	
Přírodní zdroje / 21	
Jazyky, národy a náboženství / 22	
První díl	
HISTORICKÉ KOŘENY – MEZI ŘÍMEM A BYZANCÍ	
ŘÍMSKÝ MÍR: „ROZDĚL A PANUJ!“	24
ARCHAICKÉ DĚDICTVÍ	30
Kmenová společnost na Balkáně / 30	
Síla cti / 31	
Tribalismus a etnický nacionalismus / 32	
ODKAZ BYZANCE	34
Byzanc – tisícileté vykolejení? / 34	
Otázka kontinuity / 36	
Prastarý konflikt mezi Východem a Západem / 37	
Církev a stát v byzantské říši / 38	
Dynamika společenského vývoje na Západě / 40	
Rozdíly v mentalitě Západu a Východu / 42	
TEMNÁ STALETÍ	43
Slované a Avari / 43	
Postup Slovanů na jih / 44	
„Sklavinie“ / 47	
Valaši a Albánci / 48	
Příchod Chorvatů a Srbů / 49	
Bulhaři a Slované / 50	
Byzantská reconquista / 51	
Rané chorvatské království / 52	
Vzestup Benátek / 53	
Cyril a Metoděj – učitelé Slovanů / 55	
První křesťansko-slovanské carství / 56	
Bogomilství / 59	
Srbové mezi Západem a Východem / 60	
APOŠTOLSKÁ ŘÍŠE	62
Příchod Maďarů / 62	
Vznik uherského státu / 64	
Připojení Chorvatska (1102) / 65	
„Země za lesy“ / 66	
Stavovská monarchie v Uhrách / 69	
HRABIVÍ OBCHODNÍCI A KŘIŽÁCI	71
Trauma roku 1204 / 71	
„Obnovené“ řecké císařství / 73	
STŘEDOVĚK ZAHALENÝ OBLAKY KADIDLA	74
Druhé bulharské carství / 74	
Ortodoxie u Srbů / 76	
Velkosrbské carství / 79	
ROZDROBENOST NA BALKÁNĚ – SJEDNOCENÍ V KARPATSKÉM PROSTORU	81
Vznik státních útvarů v Bosně / 81	
Valašští kočovní pastevci / 82	
Rumunská podunajská knížectví / 83	
Rozšíření Albánců / 87	

BEZVÝCHODNOST BALKÁNSKÝCH POMĚRŮ 89

Politická situace / 89 Náboženské poměry / 90 Etnická a jazyková situace / 91 Demografický vývoj / 93

Druhý díl

TURCI V JIHOVÝCHODNÍ EVROPĚ

PŮLMĚSÍC STOUPÁ 95

Cílem je Konstantinopol / 97

SRBSKÁ GOLGOTA: KOSOVO POLE 98

Fantazie a skutečnost / 99

ZÁŠTITA EVROPY 102

Zánik bulharského carství / 102 Dobyvačná politika Osmanců na Balkáně / 103

Uhry vzdorují Turkům / 105 Konečný pád Byzance / 106 Dobytí Srbska a Bosny / 107

TURECKÉ DĚDICTVÍ 109

Tři fáze „turkokracie“ / 110 „Turecké jho“ se stává ideologií / 114

„EVROPSKÉ TURECKO“ 115

Osmanská správa / 115 „Silný stát“ / 117 Kdo měl prospěch z osmanského panství? / 118 Pomoc ze Západu? / 119 „Rájové“ / 119 Přejímání islámu / 120 Odvody chlapců / 121

DVOJÍ CIZÍ NADVLÁDA 123

Souhra osmanské vlády a řecké církve / 123 Osmanské město / 125 Obyvatelstvo osmanského Balkánu / 126 Arnauti / 129

„VÁLEČNÉ JEVIŠTĚ“ NA BALKÁNĚ 130

Zánik středověkých Uher / 130 Vysoká porta / 132 Dělení uherského království / 134 Sedmihradské knížectví / 136 Konfrontace v Horních Uhrách / 138

KŘÍŽ A PŮLMĚSÍC 138

Zdání trvalého triumfu / 140 Pochod na „Zlaté jablko“ / 141 Rakouské války proti Turecku / 143 Srbský exodus / 145

Třetí díl

ŠACHOVNICE VELMOCENSKÉ POLITIKY

RUSKO VSTUPUJE NE SCĚNU 147

Rusko-rakouská rivalita / 148 Expanze na jih / 149

V „DOMĚ HABSBURSKÉM“	151
Dunajská monarchie / 151 „Malkontentní“ Uhry / 152 Josefské reformy / 154	
„PLOT ŘÍŠSKÉHO DVORA“	155
Antemurale Christianitatis / 155 Habsburská vojenská hranice / 155 Osídlení / „Peuplierung“ Uher / 159	
ROZPAD OSMANSKÉ NADVLÁDY NAD BALKÁNEM	161
Zvláštní případ Černé Hory / 162	
NÁRODNÍ OBROZENÍ	164
Německý romantismus / 166 Národní buditelé a mýty / 169 Řecko / 169 Rumunsko / 170 Uhry / 172 Bulharsko / 173 Jižní Slované / 175 Srbové / 176 Chorvatsko / 179 Bosna / 181 Albánie / 182 Makedonie / 184 Důsledek: Balkánský etno-nacionalismus / 185	
HABSBURSKÁ MNOHONÁRODNÍ ŘÍŠE	187
Období restaurace / 187 Rakousko-uherské vyrovnání z roku 1867 / 192	
„NEMOCNÝ MUŽ NA BOSPORU“	197
NÁSILNÁ „OBROZENÍ“	199
Epirská předehra / 199 Srbsko / 200 Řecko / 205 Podunajská knížectví: Moldavsko a Valašsko / 210 Rumunsko / 212 Zapomenuté etnikum Balkánu – Arumuni / 214	
PANSLAVISMUS 1853–1878	216
Proti „shnilému Západu“! / 217 Constantinople: C'est la domination du monde“ / 219	
BERLÍNSKÝ KONGRES 1878	224
Figurky na šachovnici / 224 „Třetí svět“ 19. století / 227 Bismarckova dohoda o „náhradním pojištění“ / 230	
BALKÁNSKÝ SUD PRACHU 1878–1912	234
Bulharsko / 234 Ruský imperialismus / 237	
BALKÁNSKÉ VÁLKY 1912–1913	239
První balkánská válka: všichni proti jednomu / 239 Předmět sporu: Makedonie / 241 Thrácké pobřeží / 243 Albánie – předběžně – poslední balkánský stát / 244 Druhá balkánská válka: jeden proti všem / 246	
PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA 1914–1918	249
Habsburská „politika vytloukání klínu klínem“ / 250 Sarajevský atentát / 253 Červencová krize / 256 Balkánská fronta / 258 Rozpad mnohonárodní říše / 262 Bilance války / 264 Na Balkáně válka nekončí / 265 Řecké trauma / 266 Pařížské (předměstské) mírové smlouvy z let 1919 a 1920 / 268 Vítězové a poražení / 270	

Čtvrtý díl

NÁSTUPNICKÉ STÁTY

OBDOBÍ MEZI SVĚTOVÝMI VÁLKAMI.

VERSAILLSKÝ SYSTÉM 1919–1939 273

Systémy paktů / 273 Nové Impero Romano / 275 Balkánská dohoda / 276 Německý „vojensko-hospodářský prostor“ / 279

VNITŘNÍ POMĚRY V JIHOVÝCHODNÍ EVROPĚ 1918–1941 283

Stát ze zkusavky: „Jugoslávie“ / 284 Národ se třemi jmény / 287 Federalismus proti unitarismu / 290 „Jugo-Slavija“ / 292 Národnostní protiklady / 294 „Sporazum“ – Vyrovnaní / 297 Maďarsko: Království s neobsazeným trůnem / 299 Horthy a Hitler / 301 Německé národnostní menšiny / „Volksdeutsche“ v jihovýchodní Evropě / 303 Rozdělení Sedmihradska / 304 Velké Rumunsko / 305 Karpatský fašismus / 305 Bulharsko v zajetí VMRO / 308 Řecko: Rozštěpení národa a diktatura / 309 Albánie, ohrožené území / 310

BLESKOVÁ VÁLKA! 1941 311

Řecké „Ne“ / 311 Balkánské tažení 313

DRUHÁ SVĚTOVÁ VÁLKA. NOVÝ NĚMECKÝ POŘÁDEK 1941–1945 314

Okupovaná Helada / 315 „Rozbitá Jugoslávie“ / 316 „Nezávislý chorvatský stát“ / 317

PARTYZÁNSKÁ VÁLKA 1941–1945 321

Národní srbský odboj / 322 „Národně osvobozenecská armáda“ / 323 Titův vzestup / 324 Federativní lidová republika Jugoslávie / 326 „Samoosvobození“ Albánie / 327

STALINOVO VÍTĚZSTVÍ 328

Obrat ve válce na Balkánu / 329 Desetiletí uprchlíků / 331

Pátý díl

„RUDÝ BALKÁN“

JIHOVÝCHODNÍ EVROPA V JALTSKÉM USPOŘÁDÁNÍ SVĚTA

1945–1985 333

Vrcholná schůzka „Velké trojky“ / 333 Pařížské mírové dohody z roku 1947 / 335 Rozdělení jihovýchodní Evropy / 336 Lidové demokracie v jihovýchodní Evropě / 339 1956 – Rok obratu v Maďarsku / 342 „Obleva“ také v Rumunsku? / 344 Samostatná cesta Jugoslávie / 345 Plánovaná balkánská federace / 346 Následky konfliktu s Kominformou / 347 Potlačení nacionalismu / 351 Bulharsko, věrný vazal Moskvy na Balkáně / 354 Albánie, první ateistický stát / 354 Využívání národnostních sporů jako vládní princip / 357

Šestý díl
HYPOTÉKY PRO BUDOUCNOST

NEŘEŠENÍ NÁRODNOSTNÍ OTÁZKY	362
Popírání národnostních problémů v letech 1945–1985 / 362	Sedmhradsko / 364
Besarábie / 366	Kosovo / 367
Makedonie / 371	Vojvodina / 374
Muslimové v Bulharsku / 375	
ZMĚNA MOCENSKÝCH SIL 1986–1991	377
Maďarsko / 378	Bulharsko / 379
Rumunsko / 381	Albánie / 383
ROZPAD JUGOSLÁVIE 1981–1995	385
„Memorandum“ Srbské akademie věd / 385	Chorvatský nacionalismus / 387
1991: Začátek srbsko-chorvatské občanské války / 389	
EVROPSKÁ UNIE A JUGOSLÁVSKÁ KRIZE	392
Tragédie v Bosně / 395	Země mezi čtyřmi ohni: Makedonie / 399
SKRYTÁ KRIZOVÁ OHNISKA NEBOLI: KONCE NELZE DOHLÉDNOUT	404
PŘÍLOHA	
CHRONOLOGICKÝ PŘEHLED	411
JMENNÝ REJSTŘÍK	416
BIBLIOGRAFIE	427
OBSAH	433

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.
Praha 2, Karlovo nám. 5

ISBN 80-7021-199-7

